

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

І ЧАСТИНА.

УРОКИ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ

Дата _____

Клас _____

УРОК 1. ШКІЛЬНИМИ СТЕЖИНАМИ

Додатковий
матеріал до уроку

Мета. Формувати уявлення учнів про загальнолюдські цінності, роль знань у житті людини. Вчити аналізувати свої вчинки та вчинки інших людей, робити правильні висновки. Сприяти розвитку самооцінки власних вчинків.

Обладнання. Тематична виставка книг, збірник художніх творів “Позакласне читання. 2 клас”, ілюстрації, зображення Пізнайка.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Мовна розминка.

- Складіть слова. Назвіть зайве.
га кни зна шко ння ла вість со ба дру ця пра бо не.
Книга, школа, знання, совість, дружба, праця, небо.
- Прочитайте скоромовку (*повільно, швидко, прискорено*).

Уві сні Орест
зліз на Еверест.
Поможіть Оресту
злізти з Евересту!
Бо йому вже скоро
треба йти до школи!

В. Верховень

III. Оголошення теми і мети уроку.

- Зі складених слів скоромовки згадайтесь, про що йтиметься на уроці.
Ми помандруємо шкільними стежками. Будемо думати, обговорювати і читати книжки. До нас приєднався Пізнайко. З ним разом ми пройдемо стежиною знань, стежиною дружби, стежиною совісті, стежиною правил поведінки.

Якщо втомимось, то відпочинемо на фізкультурному узбіччі, влаштуємо веселу перерву. Але спочатку нагадаємо, як слід поводитись, бо наші стежини інколи перетинатимуть вулиці, де рухаються люди, транспорт.

IV. Обговорення прочитаних творів.

1. Стаття “Як треба поводитись на вулиці” (с. 11).
(*Повідомлення учнів-провідників.*)
2. Колективне обговорення прочитаних творів “До школи” Романа Роляника, “Головна професія” Анатолія Костецького.

а) Гра “Впізнай твір”.

- З якого вірша слова?
Наука дасть вам силу
дістатись до мети,
а Україні милій
в потребі допомогти.
- Хто автор цього вірша?
- Відновіть рядки вірша.
у знанні, В науці, долі, Шукайте щастя.
- Якими словами продовжується вірш?
Учитель, лікар чи геолог,
письменник, слюсар чи кресляр —
всі називають головною

— Чому професія школяра є головною? Знайдіть рядки у вірші. Прочитайте.

— Продовжіть речення.

“Для чого людині треба вчитися?” — запитує (автор) в оповіданні “...”.

б) Бібліотечно-бібліографічний діалог.

— Які книги з даної виставки ви читали?

— Яка з прочитаних книг сподобалася?

— Хто її автор?

— В якому видавництві вона видана?

— В якому місті знаходиться видавництво?

в) Підсумок.

— Читаючи, навчаючись, людина пізнає світ, в якому живе, інших людей, саму себе. Стежина знань безмежна.

Фізкультхвилинка.

Раз — підняти руки вгору,

два — нагнутися додолю.

Не згинайте, діти, ноги,

як торкнетесь підлоги.

Три, чотири — прямо стати,

будем знову починати.

Руки — в боки.

Нахились назад

і направо, і наліво,

щоб нічого не боліло.

Раз, два, три, чотири —

набираємося сили.

Нахилились, повернулись,

до товариша всміхнулись.

V. Самостійне читання творів.

Клас поділити на 4 групи. Завдання записати на дошці.

1. “Соромно перед соловейком”, Василь Сухомлинський (с. 7–8).

Пояснити зміст заголовка.

2. “Новий велосипед”, Микола Стеценко (с. 8–9).

— Чому діти не звертали уваги на Левка?

— Що ви порадили б йому?

3. “На кладці”, Володимир Сенцовський (с. 9).

— Чому Тимко з Мишком почервоніли і не взяли гостинця?

4. Відповіді учнів з кожної групи на поставлені питання.

VI. Колективне читання й обговорення творів.

— Кожному з героїв щойно прочитаних оповідань правильний вибір могла підказати совість. Нічим не замінити її в дружбі.

— Ми з вами підійшли до *стежини дружби*.

1. “Антон і Харитон”, Любов Воронкова (с. 6–7).

а) Читання вчителем оповідання.

б) Бесіда за змістом оповідання.

— Чому Антон жодного разу не оглянувся?

— Прочитайте мовчки перші три абзаци оповідання.

— Чи дотримався Харитон своєї обіцянки?

в) Слухання вірша.

Буває все

На світі все буває —

і сніг, і дощ, і вітер.

Буває злива навіть

тоді, як сонце світить.

Бува, що втратять колір

всі квіти у саду...

Лиш не бува ніколи,

щоб друг тебе забув.

А як забуде раптом

тебе твій друг —

то що ж:
ніякий він не справжній,
а просто так —
нішо!..

А. Костецький

г) Бесіда.

— Яким має бути друг?

— Як треба ставитись до друга?

г) Складання розповіді про друга.

2. “Розумна людина” (с. 10).

а) Слухання оповідання (читає вчитель або підготовлений учень).

б) Бесіда за змістом оповідання.

— Як поводитись багаті, коли наближалось вороже військо?

— Як вчинив вчений чоловік?

— Що він відповів на запитання людей?

— Що для нього є найціннішим?

VII. Робота над змістом прислів'їв.

— Яке з прислів'їв відповідає кожному з оповідань?

• У лиху годину пізнаєш вірну людину.

• Справжній друг пізнається в біді.

• Біда друзів випробовує.

• Не роби іншому того, чого собі не бажаєш.

VIII. Весела перерва.

Пальчиковий театр.

Пісенька пальців

(з французької народної творчості)

Зголоднів великий палець:

— От коли б дістати смалець!

Вказівний за ним зітхає:

— Смалець що! Крупи немає.

А середній мовить тихо:

— Що крупа! Без хліба лихо.

Підмізинний ледь не плаче:

— Отаке життя ледаче!

А мізинець:

— Годі, братця! До роботи треба браться!

IX. Підсумок уроку.

— Якими стежками ми мандрували?

— Що вам сподобалось?

— Що нового ви дізналися?

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

УРОК 2. ОСІНЬ ЩЕДРА, ОСІНЬ ЗОЛОТАВА

Дата _____

Клас _____

Мета. Поглибити знання учнів про ознаки осені та художні засоби, які використовують поети, письменники, художники, композитори для їх зображення. Розвивати естетичне сприймання навколишнього світу.

Додатковий матеріал до уроку

Обладнання. Книжкова виставка на тему “Осінь”, ілюстрації, малюнки, платівка “Пори року” П.І. Чайковського, збірник художніх творів “Позакласне читання. 2 клас”.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Оголошення теми уроку.

1. Відгадування загадок.

- Голі поля, мокне земля,
дощ поливає. Коли це буває? (*Восени.*)
- У садках, гаях блукає,
жовті шати одягає.
Золотисту стелить постіль —
жде сестрицю білу в гості. (*Осінь.*)

2. Слухання музики (“Осіньна пісня” П.І. Чайковського).

3. Бесіда.

- Як звучить музика? (*Жалібно, самотньо.*)
- Які почуття викликає мелодія? (*Радість і смуток.*)

III. Інсценізація.

— Діти, подивіться, хто до нас завітав.

(*З'являється дівчинка в костюмі Осені: в руках — кошик з яблуками і грушами, вінок з осіннього листя, декілька гілочок горобини.*)

Осінь. Добрий день, в добрий час!
Рада, діти, бачить вас!
Не сама до вас прийшла,
я синочків привела.

(*Робить знак рукою. В клас заходять троє хлопчиків в костюмах Вересня, Жовтня, Листопада. Осінь роздає їм дарунки: Вересню — кошик із плодами, Жовтню — вінок, Листопаду — горобину.*)

— Як звати синочків Осені?

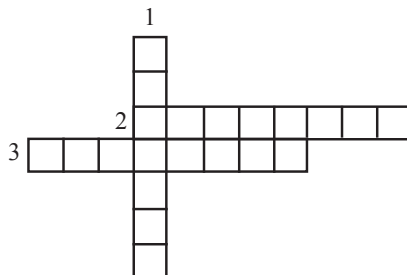
IV. Розгадування кросворда.

По вертикалі:

1. Кличуть нас ліси, поля, сади
назбирати осені плоди.
Із дерев спадає листя жовте,
то землею ходить місяць ... (*жовтень*).

По горизонталі:

2. У південний край землі
відлітають журавлі;
знов лункий шкільний дзвінок
нас покликав на урок.
Як цей місяць звати?
Прошу відгадати. (*Вересень*.)
3. Краплі з неба, дахів, стріх,
дощ холодний, перший сніг.
Почорнів без листя сад.
Що за місяць? (*Листопад*.)

V. Хвилини поезії.

— Діти, які ви знаєте вірші про синів осені?

Вересень

1-й учень.

Звозить вересень в комори
кавуни і помідори,
спілих яблук, груш і слив
цілі гори натрусив.
І вантажить гарбузи
на машини і вози...

2-й учень.

Йде до гаю, де гриби
виростають щодоби.
На чолі іскриться піт —
сто турбот і сто робіт.

М. Сингаївський

Жовтень

3-й учень.

Листя жовте та червоне
легко з дерева злітає.
Мов метелик, на дорозі
з тихим шелестом сідає.

4-й учень.

Сяють золотом берези,
жовтень ним вінчає осінь.
Журавлиний клин мережить
висоти холодну просинь.

* * *

5-й учень.

Більше й більше листя з кленів
облітає з кожним днем!
По траві іще зеленій
між дерев в саду ідем.

6-й учень.

Йдем по листу золотому,
мов по килиму м'якому,
що на весь послався сад.
Здрастуй, місяць Листопад!

М. Познанська

Брати-місяці. Ходімо, матінко, бо тут нас застане зима. До побачення, любі друзі, до зустрічі.

Фізкультхвилинка.

Гуси-лебеді летіли,
на лужок тихенько сіли,
посиділи, поклювали,
покрутились й дружно встали.

VI. Читання й обговорення творів.

1. Слово вчителя.

— Осінь пішла. Вона мандруватиме полями, садами, гаями, лісами, одягатиме дерева і кущі в золоті шати, закутуватиме сірими туманами від затяжних осінніх дощів. А ми з вами будемо читати вірші, оповідання, відгадувати загадки, вчити прислів'я про осінь, запам'ятовувати її прикмети.

Довгими журавлиними ключами літо відлетіло у вирій. Осінь взялась наводити лад, чарівним пензликом позолотила діброви і запросила в гості ранкову прохолоду. А ще прихопила з собою кухлик. З нього вона розсіває на землю дощик.

— Діти, пригляньтесь і ви побачите найпоширеніші кольори осені.

Листя беріз — світло-жовтого кольору, дуба — темно-жовтого, клена — жовтогарячого, а осики — червоного.

Казка

Засперечалися Літо й Осінь — чиї квіти найгарніші?

— Мої квіти, — мовило Літо.

Змахнуло сонячним капелюшком — і враз земля вкрилася волошками, материнкою, іван-чаєм. З духмяної конюшини збирає солодкий сік бджола, ніжно визирають із трави зірочки гвоздики. Щедрі барви Літа!

— Мої квіти не гірші, — сказала Осінь і повела багряним рукавом.
Зацвіли верес, цикорій, гусячі лапки. Особливо пишно розквітли хризантеми.
Вони були найрізноманітніших кольорів і відтінків — від зеленувато-білих до темно-червоних.

— Чому осінь називають *золотою*?

— Чому про неї кажуть *щедра*?

2. “Журавликова пісня”, Олег Орач (с. 12).

а) Читання вчителем.

б) Читання учнями ланцюжком.

в) Читання парами.

г) Вибіркове читання.

— Про що співав журавлик? Прочитайте.

— Який край наймиліший птахові? Прочитайте.

— Чому?

3. “У гості до золотого лісу”, Михайло Слабошпицький (с. 13).

— А тепер звітаємо “У гості до золотого лісу”. Так називається оповідання

Михайла Слабошпицького.

а) Читання вчителем.

б) Бесіда за змістом оповідання.

— Куди зібрався хлопчик з татом?

— Які були дерева?

— Що назбирали хлопчик і тато?

— Чи доводилось вам бувати в осінньому лісі?

в) Читання учнями I частини (ланцюжком).

г) Читання II частини (парами).

г) Читання III частини (мовчки).

— Чи сподобалась прогулянка хлопчикові? Чому ви так думаєте?

4. Хвилини поезії.

Учні декламують напам'ять вірші “Осінь” Петра Осадчука, “Лісова колиска” та “Непосидько-вітерець” Вадима Скомаровського, поезії за власним вибором.

5. Прислів'я, приказки, прикмети.

• Листя пада — листопад, пада листя — падолист.

• Осінь іде — дощі за собою веде.

• Грім у вересні — на теплу осінь.

• Павутина стелиться по рослинах — до тепла.

VII. Підсумок уроку.